

Ніч была як в співанці: поля, стромы, стріхы были насыпаны білым снігом, на небі ся перемістнёвали білы облакы, сніг ся іскрив од місячнаго світла і рыпів під ногами. Было тихо. Лем кедь ём шов од поїзда із Люботыні через Плавеч, Стару Любовню і Гнізда, та псы брехали, на мої крокы реаговалм. Знав ём, же є єдна по півночі, бо варташ в Гніздох раз одтрубив. Спокійно ём ся прыбліжовав ку родній Камюньці. Ту мі зышло на розум, же тот час летить як шалены. Тадь на зачатку новембра ём двігнув крошню, - споминають собі Ванё Юрашко, - а теперь уж першы дні децембра 1944 року. Но чудне і підозриве є мі тото тихо. Є якась аж барз глыбоке. Исто не нагодов мі жена недавно писала, же майже каждую ніч з гор ходять партызаньї до села і просять і выжадують од жытелів хліб, цібулю, солонину, тепле одія і же даколи на них в селі чекають скрыты вояцы-фашісты. Кебы лем то. Они часто єдны на другых стріляють. А чім далє, тым частіше. З ато уряды заказали нашым людём вночі выходити з дому.

То божезаваруй, бо гнедь гальтують і сртіляють, або ведуть ку комісяреви Зимовому-Шкварови або ку покладникови Лайхімберови. А сын Ванько мі в тім письмі дописав, же кедь по собі стріляють, та такой ракетлямі село освітляють, жебы моглї добрі трафити. А часто ся їм то подарить, бо уж двараз рано був лед на потоку перед Тимча і перед Кочанды кровавый. А нелєм трохы. Были там цілы млакы. Люде меджі собов шепчуть, же мертвых на моторы накладали. А я теперь іду до той баламуты небеспечной, - збыхнув собі дротарь. - Іші бы ём ся дому не вертав, іші бы ём помайстровав штири-пять тыжднів, але якась ня горячка тримле. Не є найгірша, то є правда, дасть ся з нёв жыти, но не хоче і не хоче уступити. Фляґа бы ей копла. Зато ём ся розгоднув: дома ю із себе выжену. А то раз-два, без выїднаня, без милости. Коротка буде процедура: діткы шпаргет распалять, уварять мі міцный чай з румом - і вылетиш, мамуно, з моего тіла. А нашы о моім наверхтаню не маюць ани тушіня. Ани не хыруюць, же я пры Камюньці. Кедь ся на порозі зьявю, то будуть очі отвіряти. А мої дрібны діткы гнедь: Што съте мі, няньку, купили? А про мене што несете? На ножик Сараєво съте не забыли?"

Так ём перешов около нашого нового цінтеря. Ту ся мі якась легко крачало. Тадь ём дома, ні? Уж ся ани на кульбашку не підперам. Забыв ём і на тяжку крошню. Уж іду поперед старый цінтарь. Забрехав пес, за ним другый. В окнах тма, нігдє не світять. Лем ту зразу зліва ня оглушыло:

-Гальт!

А такой справа:

-Руку горі!

Што є гальт, єм розумив, але остатнє.. .. дотеперь не знам, ці я ся заставив і ці єм ходем єдну руку підняв. Не было коли ся опам'ятати, бо перед мене з флінтов скочів вояк. Такой мірить на ня. Ма прілбу на голові. "Німець. Фашіста." Уж єм знав, котру одбило. "Збогом, дітки мої! " мігло мі в голові.

З тім ня зо заду штіхнув острый баєнет. Збоку далша фігура мі выторгла з руки кульбашку, з хырбета сторгла крошьню. "Суть як збісненьї осы."

Учув єм, як за мнов вояк зейкнув. Здогадав єм ся чом. То тяжка крошьня го до ноги вдарила. Він, бортак, не знав, же в ній є бляха, молоткы, кліщі, куля, ни-ты, швайкы.. Но не было часу на уважованя: тот спереду з гвером як стеклый на мене заячав: - Партизан? Шпіон?!

Я не раховав, кілько раз єм ся в моім жывоті з дротарькы вертав, але таке привитаня, такой зажыток ! На тото єм ся не сподівав. Найгірше было - же то не жарты. А мое перше слово в тій сітуації - а барз голосно єм одповів, бо мое закричаня мене самого з того огуріня аж пребрало:

- Ніхт партизан! Што єсь - бортак?!

І, ани не знам як, і чом, но уж ня шікують... Я ся не сперам. Двоме зо заду на ня мірять, двома спереду... Крачама горі грацьков ку церькви. Псы брешуть на росторганя. Інакше - ани живой души. Перед церьков єм ся баяв бараню шапку з головы зняти і ся пережегнати, як є у нас звыком, бо - здало ся мі - же тоты жывы фігуры мають веце в гачах як я. Стачіло бы, може, трошечкы руков погнути і зачнуть... "ЛЕМ ся ты, Заню, не против, бо з тебе гнедь буде сито", шепче мі штось підсвідомо. Крачама. Минули сьме церьков. Справа уж видно склеп а за ним мій дім, моя стріха. В хыжі спить моя жена. Боже, як тот світ і мій жывот є нарубы обернений: іду з далекого світа а не можу зробити крок на свій пляц, не смію войти до дому, котрый єм зо скал, з глины зо женов вымуrowав. Ани ся оголосити, закричати: "Жено моя ! " Збачів єм ворота замкнены, дверці заперты. Як ся патрить. "Дітки мої, іщі вас увиджу?"

Пониже фары, перед будинком Лайхімбера, ня заставили. Єден вояк побіг ку воротам і задуркав. В хыжі надале тихо, лем пес од стодолы выскочів і бреше напреверткы. Як бы го дахто різав. Вояк зась дулыє. Я стою на дразі а стражцёве ся корчать в прекопі а тот передній ся тулить ку липі. Страх їх тисне чім ниже. О-о, подля того наше село небеспечне. А іщі недавно єсь міг цілу ніч співаючі по ним ходити, ся шпаціровати. "На друге дурканя двері заскрипіли.

-Хто там ? -озывать ся розоспатый голос старого Миколая.

-Патрола! - одповідать тінь од липы.

Дідо Лайхімбер зареаговали так, же пса Тарку увязали, потім дверці одріглієвали і отворили.

-Што ся робить? Хто сьте? -жадать высвітліня зо спаня пребратьї Миколай.

Вояци не одповідали, лем ку мі прискочіли і гнедь ня пхають до двора, тиснуть до сіней. Миколай ня стигнув спознати і з ёго тварі ся дало вычітати: Де ся ту, Ваню, береш?" Ганьця, Миколаєва жена, ся зьявила з лампашом в руці і освітлила сходы до сіней. Передній вояк, додумав єм ся, є велітель, ся обернув ку Миколаєви.

-Він - партизан? Шпіон?

Дідо Лайхімбер без заваганя покрутили головов і посмотрили велітельви до очей.

- Ні. То наш, Камюнчан. Познам добрі нашого нижнього сусіда. Є то сполягливий ґазда.

- Документы ! -Скричав на мене командір. Не дав ся змягчіти словами Лайхімбаера. Нікому не довіревав.

- Маш папірь, Ваню- збыточно ся просив наш комісарь. Добрі ем розумив, што суть документы.

- Мам.

Зачав ем глядати в серзаку. А дідо Миколай меджі тым спозоровали мою крошьню при ногах озброєного Німця, взяли ю, принесли ку лампашу а я акурат тогды подавав свій папірь велітеліви. Він го штудовав, луців печатку...

-А найліпшым докладом, пане велітелю, є крошьня. Подля ней беспечно познате і далеко-предалеко нашого дротаря, бо він нич збыточне не носить. Ту мате: шыла, кліщі, дрот, бляха, швайкы, летовачка.. Подарункы про жену і діткы. Ани єден ґранат, ани єден набой, жадный піштоль.

Ганьця ся уж тьж успокоїла, з лампашом ся ку мі приближыла. Обняла ня і на чело мі дала цупкы.

- Бодай тоты ночі фляґа взяла. Одколи мого старого донутили до той проклятой функції, мої діткы суть цалком престрашены, - додала ку поцілунку.

- Бо то, Ваню, фурт когось...

Велітель на таке моє привитаня очі вываливав і вернув мі папірь.

- Ґут, -вышло з него омоць мягшым голосом. Німці вышли з хыжы.

- Витай в Камюньці, камарате, - подав мі руку ґазда.

- Могло то, Ваню, і плано скінчіти, - придала ся ґаздыня.

- Ту уж не єден душу выпустив жебы тото мало добрый конець посідь у нас до шестой, докы є заказане з дому выходити, бо хоць є твій дім близко, можеш на далшу патрону натрафити. А хто го знать, ці на тебе без вызваня не зачнуть ...

І таке сьме зажыли.

- Є то свята правда, - придав ся Николай. - Сядь собі за стіл а ты, стара, принесь дашто закусити. - І гнедь доповнив. - І з касты остру на зогрятя.

- Дякую вам шумні. За вшытко, і най нам Бог дадуть добре здравя. Но на зогрятя, Ганьце, нич не нось, я дашто з крошьні вытягну.

І такы были наворотаня з крошьнів зо заробків....